

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și Gîmbur de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la „Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1887, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimite mai cu înlesnire peltângă asinațiunea postale (Posta utalvány — Post-Anweisung). Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfîrșește cu ultima Martie 1887, se-și înnoiesc abonamentul, pentrucă altfel expeditura va fi silită a sista expedarea foaiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în expeditiune se face prin lipirea unui fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Convențiunea comercială cu România.

Săliște, 28 Martiu, 1887.

(N...n) Încheerea de convențiuni între statele vecine este o cestiune de ordine, și până la un grad oare-care și un semn de legătură amicabile. Aceste două considerante le-a avut România în vedere la anul 1875, când a intrat în legături de contract cu monarhia noastră și tot acestor considerante ea a fost dispusă a sacrifica o parte din interesele sale economice.

Dece ani a durat convențiunea încheiată încă sub guvernul conservatoriu al dlui Catargiu, și partidul liberal venit la guvern a deslușat această convențiune, combatută de el cu mare vehemență.

A expirat timpul convențiunei, dar înainte de a expira, România și a tras seama cu sine și cu interesele sale economice și așa opiniunea publică română a fost hotărît în contra încheerii unei convențiuni păgubitoare. Guvernul român a trebuit să țină cont de simțemntul public din țeară și sub presiunea aceasta a fost necesitat a intrerupe negocierile pentru o nouă convențiune.

Încât este îndreptățită opiniunea publică din România nu voim să cercetăm, dar este și rămâne constat, că acolo domnesce ași părerea, că Austro-Ungaria

vrea să asuprească pe România în cele economice. Să analizăm această părere a celor de peste Carpați și să vedem încât conglănesce cu adevărul!

România a intrat nu de mult în concertul statelor culte europene. Sub o domnie de atâta ani a fanarioșilor și în starea de vasală a Turciei timp îndelungat, România a rămas tare înapoia celorlalte state europene, dar aceasta înșiși bărbații ei de valoare au venit să o cunoască de tot târziu, și am putea dice că numai dela tractatul dela Paris încoace. Stând lucrul astfel, ea a rămas, ca toate trebuințele sale industriale să le acopere din import, o stare aceasta, care în urmările ei trebuia să aducă țeara la prăpastie economică.

La 1875 românii destul de șireți în schimbul de a și asigura o piață sigură pentru vite și bucate au făcut Austro-Ungariei cele mai mari concesiuni posibile la produsele industriale, sciind foarte bine, că ei aceste trebuie să le importe ori din Austria, ori din Franța, ori din Germania, neavându-le acasă. Lucrurile însă în timp de 10 ani s'au schimbat mult, foarte mult, și voind a fi dreți nu în defavorul României.

Eluptându-și pe câmpul de răboiu independența politică, s'a vădut constrinsă, de a regula cestiunile interne, dela a căror bună stare depinde în prima linie fericirea unei țări. Bărbați ca Aurelian, au deschis ochii multora și i-au adus la cunoștință, că rezultatele dobândite prin independența politică sunt și pot rămâne efemere, dacă țeara nu și va doborînd și independența economică prin crearea unei industrii proprii. Și s'au pus oamenii pe lucru. În cepturile au fost totdeauna zădărnice, căci cu toate concesiunile făcute industriașilor de către guvernul român și relacșările de dări, nu puteau să țină concurență cu produsele industriale, cari intrau în țeară libere de ori ce vamă. Așa s'a născut în țeară un partid — partidul protecționist cu scopul de a mărgini intrarea productelor străine prin tariful autonom, — care tarif pentru produsele austro-ungare nu putea intra în viață din cauza convențiunei până la 1 Maiu 1886.

Cu expirarea termenului s'a început răboiul vamal. Toată lumea neorientată credea, că România și va părăsi programul și se va pleca pretensiunilor austro-ungare, pretensiunii, cari ar fi omorât și mai departe România în cele economice, fără ea în schimb să i-se dea vreun favor oarecare.

Lumea neorientată însă s'a înșelat amar și și mai amar s'au înșelat publicistii noștri, cari nu cunosc progresele făcute de România în timp relativ foarte scurt.

Adunarea generală a producătorilor de spirit din Arad, ținută în luna trecută, a venit și aici în ajutor celor ce nu cunosc referințele din țeara românească. După un raport autentic pus la dispoziția acelei adunări, România în anul 1885 a esportat în piața dela Triest numai 1800 hectolitre de spirit, dar îndată după încetarea convențiunei, în anul 1886, a esportat 32.000 hectolitre, un cuant, care a pus în mirare pe cei neorientați cu puterea de producțiune a țerei românești și cu rezultatele dobândite de ea pe terenul economic. Cum se poate?

Etată așa! Guvernul român încetând de a esporta cucuruzul brut și orzul aici în Transilvania, Ungaria și Austria, a luat sub scutul sen pe lângă unele jertfe industria de spirit și a micșorat, ca să nu dicem redus, darea pentru fabricile de spirit, ca acestea se poată lucra cu mai multă forță și se poată face chiar și concurență Austro-Ungariei cu acest articol. Întreprinderea a succedut de minune și ea trebuia să succedă, deoarece la noi stătul tacesează un hectolitru de spirit cu o dare de 28 fl., pe când în Komânia darea a fost redusă la un minimum.

Vedem deci o operațiune cu calcuți siguri de a esporta cerealele în formă de produse industriale bine plătite, și așa interesele țerei sunt asigurate cu mult mai bine, ca prin esportul de cereale brute. Tot asemenea se are lucrul cu morile de făină, cari pe timpul convențiunei încetară. Pentru ce încetară? Lucru ușor de înțeles! România esporta grăul brut liber de vamă în Ungaria, dar în schimb primia făina austro-ungară tot liberă de port. Prin punctul acesta stipulat în convențiune, morile din România afară de una au falimentat una după alta, neputend ținea concurență cu făina, ce trecea în țeară, liberă de port. Acum intrând răboiul vamal, ele încep a se reculege, a reinvia, se înțelege tot sub scutul guvernului, ca și fabricile de spirit. Că putea va guvernul român și țeara să continue cu răboiul este o întrebare deschisă, dar că până acum răboiul a fost susținut cu succes de către România, este evident, și aceasta o știu și ungrii și agrarii și și industriașii și speculanții lui „Pester Lloyd“ foarte bine.

Cu toate acestea noi nu suntem pentru continuarea răboiului vamal. None nu ne trebuie spirit etin, ci cucuruz, și ciobotariilor din sęcuiune nu le trebuie speculii jidovesici, ci pâine și hrană de toate dillele și de aceea este și rămâne regretabil, că comitatul Treiscaunilor a început ear a alarma țeara cu un protest contra încheerii convențiunei, care păgubitoare este pentru românii de dincolo, dar este și rămâne păgubitoare și pentru Austro-Ungaria

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoria.

(Urmare.)

14) În fine prin următoarea ordinațiune episcopoesă se rectifică unele erori, ce s'au strecurat în decretul împărateșc privitoriu la sêrbători, cu ocasiunea tipăririi lui în limba germană.

Nro. 148.

„Spre representația Escelenției Sale Domnului „metropolit din Carloveș, și a noastră către dînsul, „care a fost trimis la mărirea împăratească, pentru „aceea, pentru că noi am priceput din formularul „sêrbătorilor, cel-ce pe limba nemtească în Bécs s'au „tipărit și la noi s'au trimes, cum că s'ar fi făcut „o greșală între dillele sêrbătorilor, mutând o și „pentru alta, adică „dîna crucii,“ care după calenda- „riul nostru cel neunit se prăsnuesce la 14 zile ale „lui Septembrie, au mutat în tipăritul formular la „19 Septembrie și apoi „dîna Sfântului archidiacon „și mucenic Stefan,“ care după calendarul nostru „se prăsnuesce la 27 de zile Dechemvrie și în tipă-

„ritul formular cu greșală s'a pus la 26 Dechemvrie. „Așa și „dîna Sf. Ioan Bogoslovul și evangelist,“ care „după calendarul nostru, iaste pus la 8 zile ale lui „Maiu cu greșala tipărirului s'a pus la 27 Dechem- „vrie, prin care representație am cerut, ca să se în- „voiescă mărirea sa împăratească, a se prăsnui dille „acestor sfinți după duocera calendarului nostru, „eară nu după arătarea formularului celui nemtesc. „Pentru aceste însemnate sêrbători ne-au arêtat Înăl- „tutul crăescul guvern prin întinatul seu din 8 Martie „anul curgêtor Nro 2838, la noi trimis, cumcă „mărirea împăratească bine au voit a îngădui prăsnu- „irea acestor 3 sfinți, după cum s'au arătat în „formularul nostru la luna Dechemvrie anul trecut „sub Nro. 542, trimis, adică „Înălțarea crucii“ la „Septembrie 14 zile, la 26 soborul „Prea sfinței Năs- „cătoare de Djeu“ și pe „sfântul mucenic și archi- „diacon Stefan“ la 27 Dechemvrie, după calendarul „bisericii noastre neunite a rêsăritului, a prăsnui și „această însemnare a acestor trei prasnice și învoi- „rea împăratească. Pentru aceea fi-se înscîntează, „ca de cumva tisturile a varneghii, cari au a priveghia „pentru prăsnuirea prasniciilor acelora cari, în Sf.

*) Se observă, că după cele premerse mai sus în această ordinațiune, s'ar accepta să se rectifice dîna „Sfântului Ioan Bogoslov și evangelist,“ pe 8 zile ale lui Maiu în loc de 27 Dechemvrie, eară nu a se vorbi aci de soborul „sfinței Născătoare de Djeu,“ de care nu este arêtat a se fi făcut eroare.

„sinod a Carloveșului s'au întărit și legat, te-ar în- „drepta sau te-ar sili ca acestora aici însemnațiilor „sfinți, dillele să se prăsnuiască după îndreptarea for- „mularului celui nemtesc și tipărit al sêrbătorilor să le „arefi, cumcă cunoscend împărateasca mărirea, după re- „presentația noastră a fi făcut greșala prin tipărit în for- „mularului cel nemtesc, pentru nnumitele sêrbători, „au poruncit prin mai sus însemnatul dicret gover- „nialicesc, ca să le prăsnuiți după duocera formularului „nostru și în dillele dela noi însemnate, care porîncă, „cumcă la toți preoții protopopiatului te, e publi- „călăuită să ne trimiți relație. Sibiu, în 10 Martie, „1787. De tot binele voitor, Gedeon Nichitić, episcop.

15) Ordinațiune episcopoesă, privitoare la adm-
miterea prin împăratul Iosif II a căsătorii a pătra.

Nro. 190.

„Înălțatul crăescul guvernium prin rescriptul seu „din 3 Aprilie anul curgêtor sub 2987, vestindu-ne, „cumcă prea osfințită mărirea sa împăratească, prin „dicretul seu de curte dela 8 Martie într'acel cur- „getor an, au poruncit, ca de acum înainte în pri- „cinele căsătoriei cu toată întregimea și pășirea s'au „lucurarea, precum la acatolici așa și la noi să se „urmeză, adică întru asemănarea înălțatului patent „poruncitor, care îndreptarea pășirii pentru pricimil,

Căpiva proprietari dela noi, ca se-și poată valora produsele lor de bucate bine, agitează contra convențiunii fără să se țină seamă, că populațiunea română dela munte începe a emigra în masse, fără să se considere, că piața Brașovului este în pericol și firme solide încep a sista plățile, și fără să se țină cont, că o deosebire mărginenii prin aceea că au sista negotul cu România, dau pe vîdute înapoi, și că valoarea pămîntului în loc se se urce, scade în mod înspăimîntătoriu și ajunge în mâinele evreilor. Noi nu agîtim, căci meseria noastră nu e de a agita, ci de a domoli, și de aceea trebuie să regretăm, că reprezentățiunile, ce au început acum a se înainta de către diferitele consilii municipale dela noi nu sunt menite a da o soluțiune linișcitoare pentru toți cetățenii, ci numai pentru un soiu de oameni.

Guvernul nostru va lucra foarte înțeleptesc, dacă va avea în vedere interesele generale a le tuturor locuitorilor, ear nu numai cele a le unei caste și așa destul de privilegiată.

Noi românii de aici ca popor de ordine, dorim din inimă ca pertractările începute la Viena să aibă rezultatul dorit.

Revista politică.

Se credea, că relațiunile dintre Franța și Germania nu se vor mai înăspri, ba din contră, după cum era atitudinea foilor franceze față de Germania, se părea, că relațiunile dintre aceste două state, cari merg în fruntea civilizațiunii, sunt de totului amicabile. Aceasta a observat-o Lesseps, câtă vreme a petrecut în Franța, și tot aceasta a accentuat-o de multe ori trimisul Franței la Paris, Herbet. Situațiunea însă s'a schimbat și s'a schimbat foarte repede. Posițiunea, ce o au luat-o alegătorii Elsației și Lotaringiei la alegerile din urmă pentru parlamentul german, e motivul unei lungi și grave polemii între foile franceze și germane. — De oare-ce aceste țări n'au trimis deputați după gustul domnului Bismarck, cei dela putere au întreprins o adevărată campanie. Antoine, care apăra drepturile acestor țări în parlamentul din Germania, a fost espulsat și cu el au fost espulsați o mulțime de bărbați notabili din Elsația și Lotaringia, din cauză, că aceștia sunt matadorii franceșilor. S'au făcut și se fac încercări a se schimba cu totul administrațiunea în aceste țări, ba chiar s'a vorbit mult ca ele să se încorporeze la Prusia.

Guvernul frances nu a eșit din rezervă, a făcut atareta pressa din Franța, ca să nu comenteze espulsarea lui Antoine, ci să se mărginească numai în a registra aceasta ca nouată și pressa franceză a și ascultat, numai jurnalul „Revanche” și-a ridicat mai tare vocea contra acestor nedreptăți. Pressa germană însă cu deosebire „Nord. Alg. Zeitung”; în butul acestor tăceri, scrie o mulțime de articoli, în cari mereu înjosește pe francesi, tacsându-i de spioni și oameni, pe cari nu poți conta; ear „Post” organ oficios și îndreaptă atacurile cu deosebire contra lui Boulanger, dîcînd, că acest om e, care pregătește războiul între Franța și Germania. Dar cu cât Boulanger e mai aspru atăcat, în Franța câștigă tot mai mare popularitate.

Față de cele ce se petrec în Elsația și Lotaringia foile franceze „Laterne” și „Justice” n'au mai putut fi în rezervă, ci au început a apăra întregitatea acestor țări, îndreptându-și atacurile con-

tra Germaniei și mai cu seamă contra cancelariului, accentuând cu mare satisfacțiune, că Elsația și Lotaringia au rămas franceze, cu toate că Germania le stăpînesc de 15 ani.

Aceste declarațiuni au întărit și mai mult pe foile germane astfel, încât „Das deutsche Tageblatt,” un organ al guvernului, afirmă cu toată pozitivitatea, că se vor face mari schimbări atât în personalul superior, cât și în personalul de mijloc al acestor provincii. Aceste măsuri condiționează în prima linie dela voința împăratului. Ați s'au mîne, sfirșescе nimitul jurnal, vor pași pe teritoriul Elsației-Lotaringiei încă patru regimente de infanterie, ie, patru batalioane precum și alte trupe de artilerie. La vară se vor continua întăririle, așa, că acestea toate vor servi ca un „memento” scris cu litere mari.

În Anglia lucrurile încă nu se desvoaltă în pace și în linișce. În zilele trecute s'a votat proiectul legii de corecțiune pentru Irlanda, contra voinții lui Gladstone și a partizanilor lui. După cum află „Polit. Coresp.” aceasta partidul a întreprins o energetică luptă și provoacă disolvarea parlamentului. Gladstone e convins, că la o nouă alegere va eși învingător, avînd la spate majoritatea membrilor camerei. Cu privire la Egipt, Britania mare continuă pertractările cu Turcia și cu Franța, însă fără nici un rezultat favorabil, de oare ce Franța sprijinesce mereu pretensiunile Porții. Turcia a declarat ambasadorului englez, ca să se pună odată capet ocupațiunii nehotărâte a Egiptului din partea engleșilor precum și actualului protectorat englez. Marea Britanie caută un modus vivendi în aceea, ca să se formeze o armată egipteană sub comanda ofițerilor englezi, să se formeze un portofoliu de finanță și Engliera să se facă responsabilă asupra Egiptului. Poarta ar accepta în principiu aceste măsuri, dar Franța e totdeauna gata a-și apăra interesele în Egipt.

Pertractările de negoțiare între monarchia noastră și între România au încetat deocamdată, deoarece delegații români s'au reintors la București. Motivul intreruperii pertractărilor este, că diferențele nouă escate cu privire la cestiunea vamală trebuiesc încă discutate în București și aceasta trebuie să se facă înainte de feriile Pascilor; deoarece în decursul acestor ferii cei mai mulți dintre ministrii români vor părăsi Bucureștii. Cu privire la diferențele escate pentru convențiunea veterinară delegații austro-ungari au făcut concesii, între cari se numără și aceea, că delegații români au cerut, ca în cazul când ar izbucni boala de vite într'un district al României, să nu se închidă întreaga graniță, ci numai vitele din acel district să nu se aducă la noi. Se mai află încă diferențe în privința convențiunii veterinare, dar după cum observă „N. fr. Presse” nu sunt de așa mare însemnătate, și așa stăruințele ambelor părți de a ajunge la o înțelegere în privința convențiunii, încă n'au încetat.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Brașov, în 26 Martie, 1887. Domnule Redactor! Dați mi voi să ve relatez ceva despre visita, ce ni-o faci în sensul legii de instrucțiune din 1883, Magnificența sa dl director superior de scoalele medii, Iosif Elischer. După ce visitate scoalele medii ale

celorlalte 2 confesiuni precum și scoala reală de stat, încep dl director amintit visitarea și în scoalele noastre medii, adecă în gimnasiu și scoala reală la 21 Martie (2 Aprilie).

Precis la 8 oare a. m. prezentându se în mijlocul corpului profesoral, care se adună de regulă în sala de conferințe, încep îndată a ospita prin clase, asistând în modl acesta la prelegeri cam câte o jumătate de oară, așa încât în 3, 4 și 5 Aprilie n. percurse toate 8 clasele gimnasiale și 4 clase reale, uneori chiar de câte 2 sau 3 ori într'o clasă spre a putea asculta la toți profesorii ocupați în aceste 2 institute. Ar trebui să scriu o serie de articoli, dacă aş avea intențiunea a presenta publicului cetătoriu o iconă completă despre cele ce s'au petrecut în zilele amintite; dar aceasta nici nu este scopul meu, nici nu o pot face de astădată, ci me mărginesc a constata, că astfel de cercetări, fie din partea statului, fie din a confesiunii, nu pot fi decât foarte folositoare, pentru mersul mai regulat și pentru progresul mai repede al afacerii învățămîntului public.

Este mai presus de ori-ce îndoială, că controla eserciată cu cunoscînța de cauză și cu bunăvoință, stimulează pe orice om serios și-l face din ce în ce mai atent la erorile, ce se strecoară involuntar în lucrarea cât de serioasă și conscientioasă a lui mai cu deosebire pe terenul învățămîntului. Domnul director superior de scoale, ca organ de controlă al statului, bărbat cu multă și castă esperință pe terenul învățămîntului secundariu, de rară abilitate și vioiciune naturală, este ca și născut pentru această misiune salutară și saluțiferă. D sa observând cu strictetă regulile pedagogice, făcu ospitarea sa prin clase plăcută atât elevilor cât și profesorilor, și sciu să stimuleze în mod afabil dar și negenat, zelul și bunăvoința ambilor acesti factori ai scoalei.

În conferință în fine, carea s'a ținut în 5 Aprilie dela precis 3—6 oare și-a descoperit cu francheță și cu multă bună-voință vederile sale pedagogico-didactice și esperințele câștigate la ospitarea prin clase și visitarea colecțiunilor noastre de învățămînt, căci trebuie se adaug, că în 3 Aprilie, fiind și de Duminecă, cercetă museul de naturale, cabinetele fizice, chieimice și bibliotecele. Trebuie să accentuez, că în genere și-a manifestat mulțămirea cu cele-ce le-a vîdut și le-a esperiat.

Ameliorările făcute cu deosebire întru înzestrarea corespunzătoare a colecțiunilor, ca mijloace de învățămînt dau dovadă vie, că corporațiunile noastre administrative își dau toată silința a ridica această scoală la nivelul pretins de timp.

Mai sunt multe de făcut și de dres, dacă numai ni s'ar mai tînde și dela centru barem o mână de ajutoriu!

Înainte de a încheia acest mic raport nu pot a retăcea, că dl director superior Elischer cercetă prelegerile de gimnastică, asistă la o mică probă de cîntări, precu de vr'o 2 ori în sala de desemn mai multe minute, apoi în intervaluri esamină lucrările scripturistice și la rîndul seu își descoperi vederile sale și față de aceste obiecte de învățămînt ațetându, că a observat în toate progres spre mai bine.

Binele îl vom, spre bine țintim, și binele îl vom ajunge făcîndu-ne fie-care datoriu cu sănțănia și devotament!
Observatoriu.

Viena, 26 Martiu, 1887. Înțelepții susțin, că în natură nu este săritură!

Dar așa se întemplă în natură, nu însă și în viața omenească.

În state saltele sunt dese. Și mai dese în viața indivișilor.

Abaterea dela rînduiala statorită, fie prin fire, fie prin lege, zace în ființa omenească. Astfel de acte, istoria — ca martor al trecutului — a înregistrat tot deauna. Revoluțiuni și conjurațiuni au fost, de când e omul. Numêrul lor însă cu timpul devine tot mai mare. Nihilismul, francmasonismul, petroleismul, socialismul și anarchismul sunt tot atâți inimici conjurați contra societății omenești. Cu deosebire Rusia e patria celor mai contrare produse de această natură.

Și nu e mirare! Progresul sciinței e condiționat de cel al indivișilor. Indivișii pot progresa mai mult, fiind liberi. Cătecele puse libertății au devenit nesuportabile. Urmarea e, că față cu absolutismul s'a desvoltat nihilismul, ear visa-vis de socialism anarchismul. Scopul e comun, mijloacele aceleași. Forța brută, dinamitul, melanitul, inenitul și alte invențiuni chemice și tehnice sunt armele, cari au să ducă la ținta dorită.

Cele mai înfiorătoare sunt fără îndoială nihilismul, nimicirea totului, și anarchismul-răsturnarea totului. Cel dintăiu s'a incubat în Rusia. Dovadă

căsătorii, au făcut*) și se vor da preoților prin tabele varmeghiilor, după cum am scris la 13 Martie „1787 Nro. 177. Încă și aceasta bine au voit Mărirea „sa împărătească a poruncii, ca de aci înainte cea „oprită de legea neunită a patra căsătorie să fie slobod „și pentru ca înaltul crășescul guvernium așa ne-au „îndreptat, ca arătându-și aceste poruncitoare rîndu- „ele, să te povățuiască spre bună și chiar împlinirea „lor, pentru aceea întru asemănarea Prea înălțatelor „scripșiturilor își poruncesc, ca amîndoaună închee- „tori, una pentru pricina căsătoriilor și alta pentru „slobodenie la a patra comunie întru vremea de două „luni în bisericile ale parohiilor, preoților din proto- „popiatul teu, prin preoți să se publicănească, spre „înțelesul oamenilor, de trei ori în trei Dumineci, „și precum că starea acestui nostru circular, după „chipul însemnat tuturor preoților pentru vestirea „l'ai îndreptat, vei avea a ne face relație. În Sibiu, „12 Aprilie, 1787. De tot binele voitor, Gedeon Ni- „chitici, episcop.

16) O ordinațiune episcopoescă, prin care se dispune colectarea de bani prin biserici pentru purtarea războiului cu turcii.

*) Patenta aceasta împărătească, prin care se regulează trebile de căsătorie la greco-orientali, este cunoscută și noi posedem două esemplare în forma publicării ei originale în limba română.

Nro. 101.

„După Prea înalta poruncă din 8 Ianuarie și „întimatul crășescului guvernium din 21 Februarie „anul curgător se face de scire tuturor, cum-că, aflând, „Înălțata sa mărire au înscîntat războiul cu turcul; pen- „tru aceea vei avea Prea cucernicia ta datorie a arăta „și a porunci la toți preoții, ca atât banii la Sf. li- „turgie, utrenie de dimineață, cât și sara la vecernie, „după formularul ce se trimite acesta în dosul acesteia, „care și Prea cucernicia ta asemenea îl vei împărți „tuturor preoților, să urmeze și să silască cu tot „dinadinsul a ruga pe Ddeu și a împlini toate acestea „spre folosul nostru tutorora*) și spre isbăvirea crești- „nilor și a bisericilor celor de sub robia păgânilor „se află și rescumpărarea lor asceptă și bani, cari „se vor strînge la sf. liturgie, să se dea la mîna „perceptoriuului locului, ca să fie acolo în rezervă, „de ar ajunge ceva lipsă de dînșii, spre ajutoriuul „războiului. Al prea cucerniciei tale. Sibiu, 16 Febru- „arie, 1788. Gedeon Nichitici, episcop. (Va urma.)

* (Principele G. Stirbei) după cum se vorbesce, încă se va candida pentru tronul Bulgariei; va fi sprijinit de Austria. Acum petrece în București.

*) Tutorora în loc de al tuturor, cari „al“, „a“, „ale“ consecuent nu se folosesc în aceste ordinațiuni.

despre aceasta sunt evenimentele petrecute la anul 1881 în Petropolea, precum și fuga țarului actual în castelul subteran dela Gatschina și atentatele contra lui. Cel de al doilea a început a se cultiva și în apusul Europei. Propagatoriul seu e prințul Krapotkin.

O astfel de societate anarchistică s'a descoperit în toamna anului trecut și în Viena. Cinci spre-dece indivizi au fost prinși și arestați în decurs de câteva zile.

Procesul lor, numit „procesul anarchistilor” s'a finalizat în timpul din urmă. Opt zile au ținut pertractarea, care a ținut în încordare întreagă populațiunea, care era să devină prada acestor indivizi.

În decursul pertractării s'a constatat, că acești indivizi organizaseră o societate periculoasă. În programul ei erau proiectate o mulțime de aprinderi, omoruri, esplodări și răpiri. Țigaretelile, sticlele și bombele explozive umplute cu acid nitros, precum și ieuitul, pumnalele înveninate și cloroformarea erau mijloacele de lipsă.

Acestea voiau a-le răspândi și în public. Spre scopul acesta au publicat încă prin Augustul an. tr. scrierea volantă intitulată „Semnele de viață ale anarchistilor,” în care se preamărește anarchismul. O a doua scriere apărută în formă de afișuri a fost „Rebel”ul, în care se descrie pregătirea mijloacelor sus amintite.

Anarhistii proiectaseră a și începe lucrul cu o gramadă de aprinderi; dar nu le-a succed, căci au fost descoperiți încă înainte de a și pune programul în practică.

Cu ocaziunea pertractării s'a constatat, că toți sunt sudii austriaci. După religie 12 rom-cat., 2 mosaici și unul fără confesiune. De profesiune erau toți meseriași.

Din 15 inculpați unul s'a declarat nevinovat și s'a eliberat, eאר 14 vinovați. Toți aceștia s'au pedepsit conform celor constatate despre ei. Unul s'a dejudecat la închisoare pe 20 ani, unul pe 16 ani, trei pe 15, eאר ceilalți pe mai puțin până la 1/2 an.

Aceștia e procesul anarchistilor. Pericolul s'a delăturat. Germenele însă rămâne și a lui delăturare va atârna dela buna educațiune, care are să se dea cetățenilor. Și la aceasta e chemat statul și biserica. St.

Principele Aleksandru al Bulgariei.

Amănunte din viața și guvernarea sa, scrise de preotul Adolf Koch, duhovnicul principelui.

(Urmare din Nr. 32.)

În capitolul al VI-a autorul descrie reședința de vară a principelui Aleksandru în mănăstirea Rilo, departe de Sofia vr'o 80 km. Tratează mai mult viața privată a lui Aleksandru și din punctul de vedere politic n'are însemnătate.

Capitolul al VII-a vorbește de a doua sesiune a secunde adunări naționale. Pe când se deschise sesiunea, principele mai era în Ruscic și de aceea la 27 Octombrie Zancow deschise camera în numele principelui. Camera scia, că principele e tare nemulțumit de neactivitatea ei și că din această cauză va modifica constituțiunea. Ea se puse pe lucru și făcu câteva legi folositoare.

Pe privia ministerul, Zancow s'a purtat mișeșese în cestiunea Dunării. În comisiunea dunăreană Austria voia să aibă președința și în ca de paritate de voturi, votal Austriei să hotărăscă maioritatea. Contele Khevenhüller se adresă în acest scop la Zancow pentru a auzi opinia sa. Acesta promise, că va sprijini pe Austria. Când fu la votare, Zancow însărcină pe delegatul Bulgariei, ca să voteze contra Austriei. Contele Khevenhüller înscințat de cătră guvernul seu despre aceasta, ceru satisfacțiune și Zancow aruncă toată vina asupra delegatului. Se dovedi însă, că delegatul nu era vinovat și că vinovatul era Zancow. Această întâmplare dete privilegia la o remaniere ministerială.

Capitolul VIII tratează despre suspendarea constituțiunei. Din acest capitol se mai poate vedea ce câte dificultăți avea să se lupte principele Aleksandru, deoarece partida lui Donducov îi făcea opoziție sistematică și căuta să-l gonească cu ori-ce preț. Atăta timp cât trăi Aleksandru II, ea n'a putut face nimica, cu toate că partida rusă din Petersburg, care-i era ostilă, devenia din ce în ce mai numeroasă. Din toate însă un lucru e foarte caracteristic: partida slavofilă din Moscova țiinea tare la principe. Atfel Aksakow îi trimise mai multe scrisori, în care îi spunea ideile sale asupra modului celui mai bun d'a stăpâni pe bulgari.

O schimbare hotărâtoare se făcu în urma omorului în peratului Aleksandru la 13 Martie 1881. Principele plecă la Petersburg și opinia sa era, că acum germanismul va perî din Bulgaria; împăratul Aleksandru al III-lea însă liniși pe principe, și-i promise, că va menține toate cele ce-i făgăduise reședatului seu părinte. În principiu împăratul se răstău contra constituțiunei bulgare și critică purtarea lui Dondukov și Șepelev.

Relațiunile Bulgariei cu celelalte puteri erau bune. Principele Aleksandru vizitase de mai multe ori pe regele României și la 1880 Octombrie regele Carol făcu contra viziții lui Battemberg în Ruscic. Miclele neînțelegeri, cari se iscașeră din cauza lui Zancow priyitoare la cestiunea Dobrogei, au fost uitate.

La reînțoarcerea principelui din Petersburg, ministrul de răboiu Ernroth era tare supărat de participarea primului ministru la banchetul din otelul „Odesa,” unde se sərbătorese reușita atentatului nihilist și declară, că din cauza că nu mai poate sta. Liberalii deveniseră atât de deșănțați cu constituțiunea lor, încât nimic nu se mai putea face. El puse ca condițiune pentru a rămâne, suspendarea constituțiunei. Principele vedu, că generalul Ernroth are dreptate. Aleksandru al III-lea al Rusiei promise concursul seu și însărcină în această privință pe agentul seu Hitrovo la Sofia.

La 9 Maiu 1881 principele dete o proclamațiune, prin care spunea, că în timp de doi ani de când domnește, n'a putut face nimic pentru binele țării, din cauza vederilor opuse ale camerilor; că disoalve camera și că însărcinează pe generalul Ernroth cu formarea unui nou minister, care va fi numai până la adunarea noii sobranie. Dacă noua sobranie va admite vederile sale, poate rămâne, dacă nu, va fi nevoit a abdice.

Surprinderea pentru toți era mare. Caravelow plecă în Rumelia, în Sofia rămase numai Zancow.

Vr'o 14 zile după aceasta principele scriseră generalului Ernroth și ceru ca adunarea să-i acorde împuterniciri extraordinare pentru timp de 7 ani și să aibă dreptul a convoca ori când marea adunare națională pentru revisuirea constituțiunei.

Poporul de jos începu să simpatizeze cu principele.

Alegerile esiră favorabil principelui: 300 pentru 25 contra. Adunarea se adună la Șiștova și votă cele cerute de principele, după care se închise îndată.

Tot în acea zi, în care adunarea națională își împlini misiunea sa, ministrul de răboiu Ernroth părăsi Bulgaria, deoarece el nu putea să armonizeze cu consulul general Hitrovo.

După plecarea generalului fu numit ca ministru provisor la interne un ofițer rus, locotenent-colonel de Römlingen. Acesta era un om cum se cade și cinstit, însă prea nervos, din care cauză făcu multe prostii.

Ca ministru de răboiu în locul lui Ernroth fu numit generalul Kryloff. Acest ministru nu rămase mult timp la putere și succesiv se făcură mai multe remaniări, până când veni din Rusia generalul Kaulbars ca ministru de răboiu și Soboleff ca ministru de interne, cari în urma recomandățiunilor călduroase, ce se făcură principelui despre acești doi domni, îi ceruse el însuși din Petersburg.

Până la sosirea lui Kaulbars și Soboleff, principele făcu multe lucrări folositoare, decretă legi, cari au rămas și până în ziua de astăzi ca cele mai bune.

Capitolul al IX-lea tratează despre purtarea agenților ruși în Bulgaria. Cei doi noi ministri căutau numai să mizeze tronul, căci urmau o luptă înverșunată contra germanismului. Ei voiau să prefa-ă Bulgaria, care în ministerul afacerilor străine din Petersburg, era trecută în divisia pentru afacerile asiatice, într'o simplă provincie rusească. Se înțelege, că principele Aleksandru se împotrivi. D'aci o intrigă înșoșitoare începu să se fească contra sa. Hitrovo, agentul rus, căuta numai a satisface geseșturile sale și d'aceea principele rugă pe împăratul Aleksandru, ca să-l revoace. Hitrovo fu revocat și înlocuit cu d. Iónin. Acesta era un agent diplomatic *sui generis*. Când se presintă întâiași dată la principe ținu o căvutare foarte violentă și când Aleksandru îi observă modul bizar al purtării sale, el răspunde cu următoarele vorbe caracteristice:

— Ca simplu particular, cer ertare pentru vorbele mele și le retrag, însă ca trimis al M. S. împăratului, sunt nevoit a le repeta, căci am primit ordin dela suveranul meu, să întrebunțez acest limbaj.

Partidele din țeară veduă prăpastia, în care vor să arunce țeara agenții ruși din Bulgaria și de aceea toți se uniră, respinseră cerințele agentului Iónin, care cerea mai multe modificări în constituțiune pentru a favoriza rusismul, și în cameră toți votară în unanimitate încredere în principe și-l rugară pentru restabilirea constituțiunei. Principele promise, că va satisface dorința camerei. Aceasta se întâmplă în Septembrie, 1883.

În capitolul X autorul vorbește de remanierele ministeriale și în special de intrigele, pe cari agentul Rusiei la Sofia Iónin le făcea necurmat.

La 18 Septembrie 1883 principele conformându-se dorinții esprimate de adunarea națională restabilise constituțiunea din Ternoava și totdeodată formă ministerul din ambele partide politice, care erau reprezentate în cameră.

Ca ministru de răboiu funcționa generalul Nicolae Kaulbars, care devenise celebru în anul 1886 prin aceea, că căuta să se provoace revoluțiuni în țeară.

Rus a însăși scărbită de intrigele agentului ei Iónin, îl schimbă și trimise în locul lui pe Kojander. Acesta era agentul cel mai slab, cel mai neînsemnat, cel mai fals și fără tact din toți agenții ruși din Bulgaria.

În locul ministrului de răboiu se trimise din Petersburg generalul Cantacuzen. Acesta era un om inteligent, instruit și plin de tact, și ca ministru unul din cei mai activi.

Se făcură alegeri noi pentru adunarea națională (27 Maiu și 3 Iuniu). Resultatul era defavorabil lui Zancow și ministeriului seu. La deschiderea camerei (27 Iuniu) în Ternoava, ministerul fu nevoit să demisioneze.

Al doilea minister Caravelow până la revoluțiunea din Filipopol e subiectul capitolului XI.

Omul, care hotărîse situațiunea lui Zancow, era Stambulow, deputatul Ternovei. Ultradical și sərbatic opoziționist mai înainte, bun orator și înzestrat cu o inteligență superioară, devenise din ce în ce unul din bărbajii de stat cei mai buni și cei mai trebuincioși. El posedea oca proprietate, pe care bulgarii o posed foarte rar, de a nu avea dorință să ajungă ministru. El fu numit președinte al camerei, care fu închisă la 9 Iuliu, 1884.

Ministerul se compuse din Caravelow, prim-ministru și ministru al finanțelor și al lucrărilor publice, Slaveicow la interne, Radoslaw la justiție, Karolew la instrucție și Zancow esterne.

Populațiunea din Rumelia începu a se mișca și a da semne, că voiesce să se unească cu principatul bulgar și toți sciau, chiar și reprezentanții puterilor străine, că la fiecare moment poate revoluțiunea să izbucnească. Numai țina și oara nu o scia nimeni. Principele scia de asemenea, că rumelioșii vor ca el să fe principe al ambelor Bulgarii.

Principele fiind atunci în Englițera la căsătoria fratelui seu cu principesa Beatrice, la întoarcere din Londra el rugă pe cont. Kalmoky să mijlocească o împăciuire cu Rusia și după ce terenul a fost preparat, merse la Giers în Franzensbad. Giers promise totul pentru a împăca pe principele cu țarul.

Capitolul al XII-lea spune, că principele dela Franzensbad a mers direct la Varna, unde petrecea de obicei în luna Iul Septembrie. Cu un an înainte venise sora-sa, contesa Erbach ca să-l viziteze. Acest capitol cuprinde nisce amintiri a contesei din timpul șederii sale la Varna.

(Va urma)

Varietăți.

* (Necrolog.) Cu inima frântă de durere anunță subscrișii tuturor consăngenilor, amicilor și cunoșcutilor, cumcă **Dionisiu Chendi** protopresbiter gr. or. al tractului Mediașului după un morb de tot repentin a repausat în Domnul astăzi în al 67-lea an al viaței sale fatiguoase, al 44-lea al fericitei sale căsătorii și tot al 44-lea al preoției sale.

Înmormântarea remășișelor pământesci se va celebra în comuna natală a defunctului Șaroșul-săsesc (Szász-Sáros) Duminecă în 29 Martie.

Mediaș, în 26 Martie (7 Aprile), 1887.

Ana Chendi n. Androne, soție, Ioane Chendi, Basiliu Chendi, Dionisiu Chendi, Ana Perția, Sofia Puscariu, fi. Iustina Chendi, Ana Chendi, nurori. Demetriu Perția, Zaharie Puscariu, gineri. Ilariu Chendi, Eugenia Chendi, Maria Chendi. Sofia Chendi, Aureșia Perția m. Mărian, Ioane Mărian, Ana Perția, Eugenia Perția, Demetriu Perția, Basiliu Perția, Otilia Puscariu, Victoria Puscariu, Ilariu Puscariu, nepoți.

* (Dr. Laurențiu Schlauch), actualul episcop în Satmări, după cum se vestese, va fi denumit în curând de episcop al Oradiei-mari.

* „Prevederea” așa va purta numele o societate de împrumut și păstrare, ce se va înființa în opidul Codlea din țeara Bărsei. Inițiativa a luat-o zelosul paroch, dl Iosif Comanescu.

* (Diariu nou.) În Alba-Iulia va apăre în limba maghiară odată pe săptămână, Miercurea, un diariu politic „Gyulafehérvár” cu program guvernamental, redactat de domni: Avéd Iákó, Cosieriu Iános și Dr. Mayer Ödön. Prețul abonamentului 4 fl. pe an.

* (Convocare.) Conform § lor 9 și 26 lit. b din „Statutele reuniunii și a concluseror ecsistente” convoc prin aceasta adunarea generală a „Reuniunii învătătorilor români gr. or. din tractul Lipovei” la ședința ordinară pe Mercuri după ss. Pașei (8/20 Aprile a. c.) în localitatea scoalei gr. orient. române din Lipova.

Când aduc aceasta la cunoștința p. t. domni învătători și membri ai reuniunii, îmi permit ale atrage atențiunea la cele cuprinse în §. 2 lit. a și la § 10 conform cărora fie-care învătătoriu ori sub învătătoriu din tractul Lipovei este în puterea oficiului ce-l poartă membru ordinaru al reuniunii și dela ședințele acesteia nu e permis a absentă.

Voim sus și tare a da o direcțiune cât mai activă și roditoare reuniunii noastre, atrag deci de cu bun timp atențiunea dlor membrii ordinari și rog în interesul reuniunii și al învătătorului, precum și al lor propriu, ca nesmintit să se presenteze la adunarea generală, ce cu această ocaziune am avut onoare a convoca, căci vom lua prin forurile competente conform concluseror aduse deja, cele mai severe măsuri de disciplină contra tuturor

membrilor ordinari, cari nu-și vor face datorita față de reuniune și nu-și vor putea scusa înaintea adunării generale absența lor; se înțelege de sine, că fie-care membru are datorita a solvi în cassa reuniunii tacelele prescise, ca să nu i-se facă și pentru aceasta neplăceri.

Obiectele de pertractare în adunarea generală sunt cele cuprinse în §. 11 din „Statute,” ear ordinea pertractării se va face cunoscută adunării generale după deschiderea ședinții, care se va întâmpla la 10 oare dimineața.

Disertațiunile sunt a se însinua prezidiului înainte de deschiderea adunării.

Sân-Nicolau-mic, în 20 Martie, 1887.

Blasiu Codrean,

primul vice-președinte al reuniunii.

* **Guvernul austro-ungar încunoștințează publice, că importul și transitul din România se poate face în monarchia noastră prin punctul Ițcani și adică: pei, oase, coarne, unghii, mațe serate, coarde, senu nepotip, pâr de vacă, de capră, de porc, lână de oi; acestea din urmă trebuiesc pachetate în saci sau baloturi, să fie însofite de certificate, formular Nr. 2, liberate de medical veterinar și legalislate de prefectul județului.**

* **Institutul de credit al grupului Rothschild a luat asupra și emiterea în rentă de hârtie a două-zeci de milioane florini, aceasta rentă este emisă pentru acoperirea trebuințelor momentane ale Austriei.**

* **Atentatele asupra țărului au umplut de grija toate cercurile curții din Petersburg. Cu deosebire aceste repețite atentate au făcut pe țarvna foarte simțitoare, iritațiunile o copleșesc și grija despre o veduvie îi face viața neticnita.**

* **(Esces de patriotism.)** Se vestesc de prin părțile Selagiului, că cei cu patriotismul în vârfu proțapului și adică, societățile administrative și judecătorești resping actele făcute în limba română până și estrasele matriculare de botez, cununie și morți. Când își vor da odată cu patriotismul de cap....

În Cluș tinerețea maghiară în zilele trecute au ținut adunări sub conducerea rectorului, și tinerul Aurel Isssekutz a făcut propunerea, ca tinerețea să adreseze o rugare dieței ca esamenul de offer în rezervă să-i poată depune în limba maghiară. Propunerea s'a primit; apoi s'au expedat două depeși de felicitare, una tinereței universitare din Pesta, și alta deputatului Meszlényi.

* **(Statistica Vienei.)** În zilele acestea a apărut tomul III. din raportul statistic pro 1886 asupra populațiunii capitalei, în care ni se presintă date exacte asupra ocupațiunii locuitorilor din Viena. E de interes a estrage din acest raport câteva date mai interesante.

Cea mai mare parte a locuitorilor se ocupă cu industria și cu meserii, precum și cu comerțul. Față icu 297,472 (42.21 procente) de consumanți stau 407,284 (57.79 procente) de producători.

După ocupațiune erau în anul espirat: 80,539 servitori, 1639 preoți și călugărițe, 16,697 femei, ce se susțin cu lucrul de mână, 10,802 dileri, 8,568 pensioniști, 21,021 de rentieri. Numrul femeilor, cari se susțin din propria ocupațiune este de 168,264, dintre cari 97,310 au ocupațiune de servitoare. În vătătoare sunt în Viena 2,153, guvernante 985. La teatrele diferite sunt aplicate cu totul 582 de femei, ear la redacțiunile diarelor din Viena 146.

Cu privire la starea culturală a locuitorilor, raportul arată, că numărul celor ce nu știu ceti și scrie este sub 5 procente, o proporție aceasta dintre cele mai favorabile.

* **(Bibliografic.)** A apărut în „Institutul tipografic” din Sibiu manualul tradus de dl S. Blasiu, locot. c. r. în regimentul de infant. Nr. 64 „Extras din regulamentul de exercir pentru pedestrețea cesaro-regescă. Partea I, a doua ediție de regulamentul din anul 1874. Această cârticică constatătoare din 431 pagine e de mare folos pentru ori-ce soldat român, care știe câtu-și de puțin carte. Indemnul pentru edarea acestei cârticice a fost iubirea autorului față de soldatul român și înaintarea lui, ceea-ce se vede și din prefața acestei broșuri unde se dice:

„În trecut erau cunoscițele soldatului foarte mărginite: deprinderi mecanice, curățiri minuțioase erau cam totul activității sale. S'au schimbat vremile. Pușca s'a împretinit cu cartea. Tovărășia aceasta e caracteristica armatelor moderne. Cartea e focalarul, care luminează mintea și înflacă inima, — însușiri, fără cari soldatul e degradat la o mașină. Deci noi, cârturarii, să ne reamintim în toată oara, că între multe datorii sublime, spre a căror implinire suntem chemați, e în linia primă e aceea, a

mijloci înrudirea soldatului cu învățătura, a da spiritului un avânt falnic, ca soldatul să-și implinească însuflețitoarea chemare din convingere și cu plăpădere de sine.

Scim noi bine, că spre ajungerea acestei fiște mărețe ne stau soldați la dispoziție, cari din viața civilă aduc puțină pregătire, însă multă rivnă pentru desvoltarea spirituală. Pofta nepotolită a soldatului român câtră cultură o cunoaște fiecare instructor, care și a dat truda de a pătunde în viața lui psihică. Ne facem dar numai datorita, când spriginim din toate puterile această porneală sufletească.”

Oferte.

În urma apelului din Nr. 26 al „Tel. Rom.” pentru locuitorii din Felmer, păgubiți prin foc, am primit oferte dela următorii domni:

1. Dr. Ioan Moga, medic în Sibiu	2 fl. —
2. Ioan Popescu, prof. sem	3 fl. —
3. Parteniu Cosma, dir. esec. al instit.	
„Albina”	2 fl. —
Suma	7 fl. —

Dare de seamă publică.

(Al treilea comunicat)

Pentru terminarea bisericei gr. or. din Căpeți (Köpecz) în protopresbiteratul treisecunelor au mai încurs la acest oficiu protopresbiteral următoarele colectări de bani:

1. Din protopresbiteratul Branului următoarele comune: Cheia 20 cr.; Codlea 1 fl. 10 cr.; Cristian 2 fl.; Fundata 60 cr.; Ghimbav 10 cr.; Holbav 13 cr.; Măgura 10 cr.; Moieciul inferior 10 cr.; Moieciul superior 54 cr.; Peștera 41 cr.; Poiana Mărului 60 cr.; Poarta 80 cr.; Predal 54 cr.; Rășnov 1 fl. 32 cr.; Șimon biserica veche 70 cr.; Șimon biserica nouă 50 cr.; Șirnea 50 cr.; Șohodol biserica veche 70 cr.; Șohodol biserica nouă 80 cr.; Tohanul nou 22 cr.; Vlădeni 1 fl.; Vulcan 40 cr.; Zărnești 10 fl.; și anume: Traian Meșian protopresbiter 3 fl.; Biserica gr. or. din Zărnești 2 fl.; Nicolae Garoiu 1 fl.; Ioan Dan 1 fl.; Nicolae Penciu 1 fl.; Stanciu Garoiu 1 fl.; Gavril Iuhász 1 fl. — Suma 23 fl. 36 cr.

2. Din protopresbiteratul Mercurei următoarele comune: Apoldul inferior, prin parochul Nicolae Topârcean 31 fl. 80 cr.; Apoldul, superior prin parochul Vasilie Necșa 4 fl. 38 cr.; Armeni, prin parochul Vasilie Bratu 3 fl. 30 cr.; Beșinai, prin parochul Ioan Pop 3 fl.; Bogatu, prin parochul Vasilie Reulea 4 fl. 60 cr.; Booz, prin parochul Ioan Călinean 2 fl.; Broșeni, prin parochul Simion Barbu 60 cr.; Cărpentis, prin parochul Ioan Muntiu 50 cr.; Cisanădie, prin parochul Crucean Mărginean 2 fl.; Cuntă, prin parochul Ioan Petrascu 3 fl. 93 1/2 cr.; Gârbova, prin parochul Nicolae Opris 2 fl. 70 cr.; Gusu, prin parochul Dumitru Muntean 40 cr.; Jina, prin parochul Dumitru Pamfiloiu 8 fl.; Mercurea prin protopresbiterul Ioan Droc 10 fl. 15 cr.; și anume: Ioan Droc protopresbiter 2 fl.; Ioan Măcelariu proprietariu 1 fl.; Moise Branișce protopretor 1 fl. 50 cr.; George Măcelariu propriet. 1 fl.; George Babeș învăț. 50 cr.; Demetriu Măcelariu 40 cr.; Vasilie Greavu subijde 1 fl.; Ioan Marcu fleșeriu econom 50 cr.; Ioan Moldovan 5 cr.; George Stăneasă 10 cr.; Ioan Fleșeriu 4 cr.; Ilie Fleșeriu 4 cr.; Ilie Bunea 4 cr.; Ștefan Fleacă 3 cr.; Ioan Cămpean 6 cr.; Dumitru Comșe 1 cr.; Ioan Helju 4 cr.; George Bunea 5 cr.; Nicol. Albu 10 cr.; Nicol. Dragomir 5 cr.; Ioan Cămpean bătr. 3 cr.; Dumitru Fofel-san 4 cr.; Marcu Preșcan 5 cr.; George Oprean 10 cr.; Ioan Banciu 10 cr.; George Oltean 10 cr.; Tatăl vecinilor G. Albu pentru întreaga vecinătate 50 cr.; Ioan Aciu 5 cr.; Ilie Ciuruga 5 cr.; Dan Stoia 10 cr.; Ioan Căndea 10 cr.; George Tănăsescu 10 cr.; Ruje Ilie Stăneasă 10 cr.; Aron Georgescu Dochie 10 cr.; Vasilie Solomon 10 cr. — Păuca, prin preotul Ioachim Marcu 1 fl.; Poiana, prin preotul Nicol. Managuți 13 fl. 10 cr.; Poiana, prin Ioan Serb 8 fl. 70 cr.; Poiana, prin parochul Nicolau Dobrotă 3 fl. 88 cr.; Reci, prin parochul Ioan Filimon 4 fl.; Sângâtin, prin parochul Nicolae Daian 3 fl.; Spring, prin parochul Nicolae Crețariu 1 fl. 10 cr.; Tău, prin Patricie Marcu 2 fl. 72 cr. — Suma: 114 fl. 86 cr.

Pentru aceste daruri frumoase caritative, la a căror colectare domni protopresbiteri respectivi a contribuit cu fapta și îndemnarea în mod exemplar, primească împreună cu marinimoșii dăruitori adăncă-mi mulțămite, ce me simt plăcut îndemnat a exprima în numele comunei bisericesci respective.

Suma colectei întregi până acumă 329 fl. 12 1/2 cr.

S. Sân-Georgiu, 24 Martie, 1887.

D. Coltofean,

protop.

Folosul înființării de scoale practice pre lângă seminarile noastre pedagogice.

Un adevărat seminar pedagogic, care să merite numirea aceasta, ar trebui să fie o atare instituție, unde educațiunea să se arde în cele mai variate forme a le sale și unde fitorul învățator să aibă ocaziune atât de mult a se exercita, până ce se va desvolta în trînsul consciința puterilor sale pedagogice.

Herbart.

Cumcă scoalele noastre poporale de astăzi, stau pe o treaptă mai superioară față cu timpurile trecute, nu se va încerca nimenea să o contesteze. Se poate, că vor fi unii, cari judecând lucrul din partea lui practică să obiecteze, că generațiunea eșită prin

scoalele de astăzi, nu pare a arăta superioritate morală față cu generațiunile trecute, totuși nu i ar putea nimenui să i treacă prin minte, a pleda pentru o reîntoarcere la starea din trecut.

În adevăr a fost un timp, când academia științifică din Paris a încoronat cu lauri păreriile lui Rousseau desvoltate despre stricăciunea, ce a adus cu sine civilizația; să adeveri însă mai târziu, că a fost prirită judecata academei și societatea civilisată nu a dat ascultare scriitorului francez, care îi striga „fugi în pădure, reîntoarcete earăși la starea naturală”.

Nu civilizațiunea și cultura poartă vina, dacă omenimea de astăzi pare a fi stricată, ci modul, cum s'a făcut și se face întrebuințarea de cultură și civilizațiune. Civilizațiunea și cultura numai atunci pot fi binefăcătoare omenimei, când în organizarea omenimei internă domnesce un anumit raport de subordinațiune. Într-o factorii constitutivi ai omenimei sunt unii, cărora trebuie să le atribuim o valoare superioară și cari prin urmare pretind o subordinațiune a celorlalți factori. Apețiții astfel acesti factori, cultura apare ca un altar sacru, cărui dator este să-i aducă fiecare popor, fie-care individ jertfele cuvenite, dacă voește să aibă intrare în templul omeniei civilisate.

Acest adevăr general aplicat la școală, ca la unul din cei mai puternici factori ai civilizațiunii, vom observa că nu școala de astăzi cu mijloacele sale educative poartă vina, dacă fructele, ce ni le aduce nu sunt satisfăcătoare, ci modul cum sunt acele întrebuințate. Greșită este calea, pe care merg cei însărcinați cu întrebuințarea mijloacelor de educațiune și de aceea nici rezultatele nu pot să fie mai îmbucurătoare.

Având în vedere în special școala poporală, cu durere trebuie să recunoașcem, că puțin, foarte puțin din ceea ce ne-a dat școala rămâne și pentru viață, partea cea mai mare este sēmăntă aruncată pre piatră. Au doară putem să ne măgulim cu aceea, că avem o generațiune relativ mai mare, care știe scrie, ceti și calcula? Dar chiar așa să fie, trebuie să ne întrebăm, dacă aceste calități și sunt în adevăr unicele calități, cari constituiesc ființa culturii și dacă merită atata osteneală din parte ne. O puțină judecată și vom afla, că acestea nu sunt de cât mijloace, care înlesnesc omului cultivarea, nu fac însă nici când esența culturii. În adevăr statistica judecă după procente, ce știu ceti și scrie gradul de cultură a unui popor, cu toate că în realitate nu este așa.

Cred a nu greși, dacă voi afirma, că învățătoria noastră de astăzi timpul cel mai îndelungat îl folosesc a deprinde elevii cu cetitul și scrisul. pe când aceste ar trebui considerate numai în a doua mână. În zădar va scî cineva scrie, căci nimic nu-i folosesc, dacă nu va scî și ce se scrie; în zădar va scî cineva ceti, dacă nu va fi desvoltată în el și trebuința de a ceti.

Și cumcă în fapt cetitul și scrisul nu sunt folosite după cum ar trebui, nu avem decât să observăm ce se petrece în poporul nostru și vom face trista esperință, că nu sunt 10 % cari după ce au părăsit școala să se mai gândească la ea. Nu e aceasta o dovadă destul de evidentă, că ne risipim puterile în zădar?

Această împrejurare este calificată de a stîrni în noi stimuți puternici, pentru a cerca după rădăcina rēului.

Vor fi poate unii, cari vor crede judecata aceasta prea pesimistă, să vor încerca să o domolească cu cuvinte ca acestea: ce, oare nu avem noi în școalele noastre religione, istoria, geografia, și poate științe naturali?

Ori din care parte ar veni obiecțiuni ca acestea, fiă din cercul celor deapraope interesați, fie de ori și unde, ne permitem a i îndruma la starea reală și a nu cerca să imbate lumea cu vorbe goale.

Căci abstracțiunile dogmatice din catechism predate, în formă catichetică; totasemenea lecțiile din istoria, geografia, științele naturale predate în formă porțiuni, după cum se urmează și astăzi, nu se pot privi de un avânt în metodic!

Știința și cultura nu este nici când altceva decât un product al muncii proprie. Este foarte plastică asămănarea ce o face Pestalozzi* între desvoltarea spiritului și desvoltarea fructului din murgure etc. După cum acesta să desvoaltă din sine prin conlucrarea — să înțelege a unor cause esterne — tot așa se desvoaltă spiritual prin cooperarea mai multor factori esterni.

(Va urma.)

* Wie Gertrud ihre Kinder lehrt pag. 166 ediția seifhart.

Loterie.

Sâmbătă în 9 Aprilie 1887.

Buda: 3 46 67 82 68

Editura și tipariul tipografiei archidieceșano.